

Lokal læreplan for samfunnsfag Grønnåsen skole

Årstimer for samfunnsfag

FAG	1. trinn	2. trinn	3. trinn	4. trinn	5. trinn	6. trinn	7. trinn	1.-7. trinn	Kontroll
Samfunnsfag	19	38	57	67	76	57	71	385	385

Formålet med faget:

- Formålet med samfunnsfag er å medvirke til forståelse av og oppslutning om grunnleggende menneskerettigheter, demokratiske verdier og likestilling og til aktivt medborgerskap og demokratiske deltakelse.
- Faget skal stimulere til utvikling av kunnskap om det kulturelle mangfoldet i verden i fortiden og i fremtiden, og til forståelse av forholdet mellom naturen og de menneskeskapte omgivelsene.
- Faget skal også medvirke til at elevene utvikler en erkjennelse av at menneske inngår i en historisk sammenheng, og at en lang rekke historiske hendelser har ført til at vi er dem vi er i dag.
- Faget skal gi innsikt i det politiske systemet i Norge og i det internasjonale samfunnet, og gi individet en erkjennelse av at politikk er preget av konflikt og samarbeid.
- Som reflekterende individ kan menneske forme seg selv. Som politisk individ kan mennesket påvirke sine omgivelser. Som moralsk individ er mennesket ansvarlig for konsekvensene av sine handlinger!
- Samfunnsfaget skal gi en dypere forståelse av forholdet mellom samfunnsliv og det personlige livet, og stimulere til erkjennelse av mangfoldet i samfunnsformer og levemåter. På denne bakgrunnen skal faget gi elevene større evne til å tenke fritt, perspektivrikt, kritisk og tolerant. Ved å påvirke lysten til å søke kunnskap om ulike samfunn og ulike kulturer skal faget også stimulere evnen til å diskutere, resonnere og til å løse problemer i samfunnet.

- Ved å gjøre elevene nysgjerrig og stimulere til undring og skapende arbeid vil faget kunne påvirke eleven til å forstå seg selv, mestre sin egen verden og motivere til ny innsikt og livslang læring.

Grunnleggende ferdigheter i faget

Å kunne uttrykke seg muntlig og skriftlig i samfunnsfag innebærer å fortelle om hendinger i fortid og samtid, å beskrive steder og fakta og bruke definisjoner, begreper og faguttrykk til å forklare årsaker og virkninger knyttet til samfunn og kultur. Disse ferdighetene innebærer å kunne presentere resultater av eget arbeid tydelig og forståelig for andre, og å kunne samtale om egne og andres presentasjoner. Skriftlig og muntlig uttrykksevne betyr å kunne reflektere over meningsinnholdet i tekster, bilder, film og gjenstander, og å kunne sammenligne, argumentere og drøfte verdier i informasjon og kilder, i hypoteser og modeller.

Å kunne lese i samfunnsfag innebærer å sette seg inn i, granske, tolke og reflektere over faglige tekster og skjønnlitteratur med stigende vanskegrad for å oppleve kontakt med andre tider, steder og mennesker. Å kunne lese betyr samtidig å behandle og bruke variert informasjon fra bilder, film, tegninger, grafer, tabeller, globus og kart. For å forstå og delta aktivt i det samfunnet en lever i, er det også nødvendig å kunne lese og samle informasjon fra oppslagsverk, aviser og Internett og vurdere denne kritisk.

Å kunne regne i samfunnsfag betyr å behandle og sammenligne tallmateriale om faglige temaer, bruke, tolke og lage tabeller og grafiske framstillinger. Regning i samfunnsfag dreier seg også om å gjøre undersøkelser med telling, bruke målestokk på kart og regne med tid.

Å kunne bruke digitale verktøy i samfunnsfag innebærer å gjennomføre informasjonssøk, utforske nettsteder, utøve kildekritikk og nettvett og velge ut relevant informasjon om faglige temaer. Digitale ferdigheter betyr også å være orientert om personvern og opphavsrett, og kunne bruke og følge gjeldende regler og normer for internettbasert kommunikasjon. Bruk av digitale verktøy er å kunne utvikle, presentere og publisere egne og felles multimediale produkter, kommunisere og samarbeide med elever fra andre skoler og land ved hjelp av digitale kommunikasjons- og samarbeidsredskaper.

Kompetansemål etter 4. årstrinn

Kompetansemål	Delmål 1. trinn	Delmål 2. trinn	Delmål 3. trinn	Delmål 4. trinn
Historie <i>Mål for opplæringen er at eleven skal kunne</i>				
Bruke begrepene fortid, nåtid og framtid om seg selv og familien	Gjennom samtale fortelle om seg selv i en situasjon fra nåtid.	Kunne fortelle om seg selv i en situasjon fra fortid og framtid.	Fortelle om familien fra fortid og fremover i tid.	
Presentere historiske emner ved hjelp av skrift, tegninger, bilder, film, modeller og digitale verktøy		Presentere historisk stoff om lokalmiljø ved hjelp av skrift, tegninger og bilder.	Presentere historiske emner ved hjelp av skrift, tegninger, bilder, film, modeller og digitale verktøy	
Skape fortellinger om mennesker i fortiden og snakke om forskjeller og likheter før og nå	Ved bruk av bilder og gjenstander fortelle om mennesker i fortiden. (dagens ting)			Skape fortellinger om mennesker i fortiden og snakke om forskjeller og likheter før og nå
Utforske kilder og bruke disse til å lage etterligninger av gjenstander fra fortiden				Utforske kilder og bruke disse til å lage etterligninger av gjenstander fra Bronsealder/ jernalder/steinalder
Fortelle om egen familie én til to menneskealdrer tilbake og om hvordan levevis og levekår har endret seg	Fortelle om egen families historie ved bruk av bilder og familiemedlemmer og gjennom dette vite noe om forskjeller før og nå.			
Gjenkjenne historiske spor i eget lokalmiljø og undersøke lokale samlinger og minnesmerker		Vise til historiske spor i lokalmiljø, undersøke lokale samlinger og minnesmerker. <i>Kjenne til Engenhuset Bautasteinene, Bodin kirke</i>		

Gjenfortelle myter, sagn og eventyr med historisk innhold			Gjenfortelle myter, sagn og eventyr med historisk innhold	
Beskrive hvordan steinalderfolk levde som jegere og samlere ved å fantasere rundt de første menneskene som kom til landet vårt etter istiden				Beskrive hvordan steinalderfolk levde som jegere og samlere ved å fantasere rundt de første menneskene som kom til landet vårt etter istiden
Fortelle om samene, urfolket i Norge, og om sentrale trekk ved samenes kultur og levekår fram til vikingtiden				Fortelle om samene, urfolket i Norge, og om sentrale trekk ved samenes kultur og levekår fram til vikingtiden
Fortelle om hvordan jordbruket forandret levemåten i Norge og Norden og beskrive hovedtrekk ved bronsealder og jernalder				Fortelle om hvordan jordbruket forandret levemåten i Norge og Norden og beskrive hovedtrekk ved bronsealder og jernalder
Forklare hvorfor 17. mai og 6. februar feires og fortelle om andre lands nasjonaldager	Vite at 17. mai og 6. februar er Norges og samenes nasjonaldag (bursdag)			

Geografi Mål for opplæringen er at eleven skal kunne				
Navnsette og plassere hjemstedet, hjemkommunen, hjemfylket og landet sitt på tegninger, kartskisser eller modeller	Vite at en globus er en modell av jordkloden.	Navnsette og plassere hjemstedet, og landet sitt (eks Norge) på tegninger, kartskisser eller modeller.	Navnsette og plassere hjemstedet, hjemkommunen og hjemfylket på tegninger, kartskisser eller modeller	
Beskrive landskapsformer og geografiske benevnelser ved å utforske landskapet nær skolen og hjemmet	Fortelle om hvordan landskapet nær skolen og hjemmet ser ut. <i>Eksempler: Alstadfjæra, Ekornskogen</i>			
Bruke bilder, film og andre kilder for å fortelle om viktige landskap og landskapsformer i Norge			Bruke bilder, film og andre kilder for å fortelle om viktige landskap og landskapsformer i Norge.	
Samle opplysninger fra globus, kart og digitale kilder og bruke disse til å samtale om steder, folk og språk				Samle opplysninger fra globus, kart og digitale kilder og bruke disse til å samtale om steder, folk og språk
Peke ut verdenshav og verdensdeler og bruke sentrale geografiske begreper				Peke ut verdenshav og verdensdeler og bruke sentrale geografiske begreper
Peke ut og orientere seg etter himmelretninger og gjøre rede for hvorfor det er tidsforskjeller		Peke ut og orientere seg etter himmelretninger.		Gjøre rede for hvorfor det er tidsforskjeller.

Sammenligne liv og virke i Norge og i noen andre land				Liv og virke i Norge og i noen andre land. <i>Elevene skal gjennom tekst og bilder vise en sammenlikning mellom dagens Norge og et annet land.</i>
Planlegge og presentere reiser til nære steder ved hjelp av kart og Internett				Planlegge og presentere reiser til nære steder ved hjelp av kart og Internett.
Samfunnskunnskap <i>Mål for opplæringen er at eleven skal kunne</i>				
Gjøre samfunnsfaglige undersøkelser som krever telling og regning, og presentere resultatene av undersøkelsene	Gjøre samfunnsfaglige undersøkelser. <i>Undersøke hvor mange det bor i hver enkelt husstand i klassen eller liknende.</i>	Gjøre samfunnsfaglige undersøkelser. <i>Undersøke hvor mange det bor i hver enkelt husstand i klassen eller liknende.</i>		
Finne fram i trykte og digitale medier, sortere innholdet i kategorier og produsere materiale som kan publiseres			Finne fram i trykte og digitale medier, sortere innholdet i kategorier og produsere materiale som kan publiseres.	
Følge enkle regler for personvern ved bruk av Internett			Bli kjent med nettvettregler..	Følge enkle regler ved bruk av Internett. Kjenne til skikk og bruk på nettet.

Samtale om familiens oppgaver og om variasjoner i familieformer, inkludert aleneforsørgerfamilier, storfamilier, familier der foresatte har samme kjønn og familier med flere sett foresatte	Samtale om familiens oppgaver og om variasjoner i familieformer, inkludert aleneforsørgerfamilier, storfamilier, familier der foresatte har samme kjønn og familier med flere sett foresatte.			
Gi eksempler på ulike forventninger knyttet til gutter og jenter og drøfte hvordan forventningene kan oppleves				Gi eksempler på ulike forventninger knyttet til gutter og jenter og drøfte hvordan forventningene kan oppleves
Beskrive jenters og gutters pengebruk og samtale om forhold som påvirker forbruk				Beskrive jenters og gutters pengebruk og samtale om forhold som påvirker forbruk
Lage en oversikt over normer som regulerer forholdet mellom mennesker og samtale om konsekvenser ved å bryte normene			Lage en oversikt over normer som regulerer forholdet mellom mennesker og samtale om konsekvenser ved å bryte normene	
Utforme og praktisere regler for samspill med andre, og delta i demokratiske avgjørelser i skolesamfunnet	Utforme og praktisere regler for klassen. Ta del i klasse- og familierådsarbeid	Utforme og praktisere regler for klassen. Ta del i klasse- og familierådsarbeid.	Utforme og praktisere regler for klassen. Ta del i klasse- og familierådsarbeid	Utforme og praktisere regler for klassen. Ta del i klasse- og familierådsarbeid.

Samtale om toleranse og om hvordan møter mellom forskjellige kulturer kan være både berikende og konfliktfylte				Samtale om toleranse og om hvordan møter mellom forskjellige kulturer kan være både berikende og konfliktfylte
Drøfte oppfatninger av rettferdighet	Drøfte oppfatninger av rettferdighet. (Zippy)			

Kompetansemål etter 7. årstrinn

Kompetansemål	Delmål 5. trinn	Delmål 6. trinn	Delmål 7. trinn
Historie <i>Mål for opplæringen er at eleven skal kunne</i>			
Bruke begrepet periode og vise sammenhenger mellom fortid og nåtid ved å plassere en rekke historiske hendelser i en tidslinje	Bruke begrepet periode og vise sammenhenger mellom fortid og nåtid ved å plassere en rekke historiske hendelser fra istiden og eller samenes historie og eller antikken i en tidslinje.	Bruke begrepet periode og vise sammenhenger mellom fortid og nåtid ved å plassere en rekke historiske hendelser fra samfunnsutviklingen i Norge fra vikingtiden fram mot svartedauden, og/ eller europeisk middelalderhistorie og/ eller oppdagelsesreisende i en tidslinje	Bruke begrepet periode og vise sammenhenger mellom fortid og nåtid ved å plassere en rekke historiske hendelser samfunnsutviklingen i Norge fra svartedauden til og med dansketiden, og/ eller renessanse og opplysningstid og/ eller oppdagelsesreisende i en tidslinje
Presentere historiske hendelser gjennom å lage to fortellinger om samme hendelse, sett fra		Presentere historiske hendelser gjennom å lage to fortellinger om samme hendelse, sett fra ulike	

ulike ståsteder		ståsteder	
Skape fortellinger om mennesker i fortiden og bruke disse til å vise hvordan mennesker tenker og handler ut fra det samfunnet de lever i	Skape fortellinger om mennesker i fortiden og bruke disse til å vise hvordan mennesker tenker og handler ut fra det samfunnet de lever i.		
Utforske ulike kilder, illustrere hvordan disse kan gi forskjellig informasjon om fortiden, og forklare hvordan historikere bruker disse til å lage historiske framstillinger			Utforske ulike kilder, illustrere hvordan disse kan gi forskjellig informasjon om fortiden, og forklare hvordan historikere bruker disse til å lage historiske framstillinger
Fortelle om hovedtrekk ved samfunnsutviklingen i Norge fra vikingtiden til slutten av dansketiden og gjøre nærmere rede for et sentralt tema i denne perioden		Fortelle om hovedtrekk ved samfunnsutviklingen i Norge fra vikingtiden fram mot svartedauden.	Fortelle om hovedtrekk ved samfunnsutviklingen i Norge fra svartedauden til og med dansketiden.
Fortelle om sentrale trekk ved samenes kultur og levekår fra vikingtiden til slutten av dansketiden og om deres forhold til statene på Nordkalotten i denne perioden		Fortelle om sentrale trekk ved samenes kultur og levekår fra vikingtiden til slutten av dansketiden og om deres forhold til statene på Nordkalotten i denne perioden	
Gjøre rede for hvilke		Gjøre rede for hvilke	http://www.skanland.vgs.no/skanland/samiskhistorie/startside.htm

nasjonale minoriteter som finnes i Norge og kunne beskrive hovedtrekk ved minoritetenes historie og levekår		nasjonale minoriteter som finnes i Norge og kunne beskrive hovedtrekk ved minoritetenes historie og levekår	
Lage visuelle framstillinger av to eller flere tidlige elvekulturer gjennom bruk av digitale verktøy	Lage visuelle framstillinger av to eller flere tidlige elvekulturer.		
Undersøke greske og romerske samfunn i antikken og finne eksempler på hvordan deres kultur har påvirket vår egen	Undersøke greske og romerske samfunn i antikken og finne eksempler på hvordan deres kultur har påvirket vår egen.		
Gjøre rede for sentrale trekk ved tidsepokene middelalder, renessanse og opplysningstid i Europa og diskutere grunner til tidsinndelingen		Gjøre rede for sentrale trekk ved tidsepoken middelalder i Europa.	Gjøre rede for sentrale trekk ved tidsepokene renessanse og opplysningstid i Europa
Bruke historiske kart og gjenskape oppdagelsesreiser som europeere gjorde, beskrive kulturmøter, og samtale om hvordan de forskjellige kulturene opplevde møtet		Bruke historiske kart og gjenskape oppdagelsesreiser som europeere gjorde, beskrive kulturmøter, og samtale om hvordan de forskjellige kulturene opplevde møtet. For eksempel møtet med de	Bruke historiske kart og gjenskape oppdagelsesreiser som europeere gjorde, beskrive kulturmøter, og samtale om hvordan de forskjellige kulturene opplevde møtet. For eksempel møte med Amerika, Afrika og Asia.

		mongolske og arabiske verdensrikene	
Geografi <i>Mål for opplæringen er at eleven skal kunne</i>			
Lese og bruke papirbaserte og digitale kart og lokalisere geografiske hovedtrekk i eget fylke, nabofylkene, de samiske bosettingsområdene, Norge, Europa og andre verdensdeler	Lese og bruke papirbaserte og digitale kart og lokalisere geografiske hovedtrekk i eget fylke, nabofylkene, de samiske bosettingsområdene i Norge og Norge.	Lese og bruke papirbaserte og digitale kart og lokalisere geografiske hovedtrekk i Europa	Lese og bruke papirbaserte og digitale kart og lokalisere geografiske hovedtrekk i andre verdensdeler.
registrere og ordne spor etter istiden på hjemstedet og beskrive istidens betydning for landskapsdannelse og landet som helhet	Registrere og ordne spor etter istiden på hjemstedet og beskrive istidens betydning for landskapsdannelse og landet som helhet		
forklare sammenhenger mellom naturressurser, næringer, bosetning og levevis	Forklare sammenhenger mellom naturressurser, næringer, bosetning og levevis		
sammenligne og påvise likheter og forskjeller mellom land i Europa og land i andre verdensdeler		Sammenligne og påvise likheter og forskjeller mellom land i Europa.	Sammenligne og påvise likheter og forskjeller mellom land i andre verdensdeler.
fortelle om regnskog, grasslette, ørken og andre landskapstyper og beskrive hvordan			fortelle om regnskog, grasslette, ørken og andre landskapstyper og beskrive hvordan mennesker gjør seg nytte av dem

mennesker gjør seg nytte av dem			
forklare hvordan produksjon og forbruk kan føre til ødeleggelse av økosystemer og forurensning av jord, vann og luft, og drøfte hvordan dette kan hindres og repareres		forklare hvordan produksjon og forbruk kan føre til ødeleggelse av økosystemer og forurensning av jord, vann og luft, og drøfte hvordan dette kan hindres og repareres	
forklare hvordan vi i Norge bruker ressurser fra andre steder i verden			forklare hvordan vi i Norge bruker ressurser fra andre steder i verden
registrere flyktningstrømmer, forklare hvorfor noen flykter fra sine hjemland, og drøfte hvordan det kan være å komme til et fremmed land som flyktning			registrere flyktningstrømmer, forklare hvorfor noen flykter fra sine hjemland, og drøfte hvordan det kan være å komme til et fremmed land som flyktning
planlegge og presentere reiser til Europa og andre verdensdeler ved å bruke digitale verktøy		planlegge og presentere reiser til Europa ved å bruke digitale verktøy	planlegge og presentere reiser til andre verdensdeler ved å bruke digitale verktøy
Samfunnskunnskap <i>Mål for opplæringen er at eleven skal kunne</i>			
velge et tema, utforme spørsmål og belyse dem ved bruk av forskjellige kilder	velge et tema, utforme spørsmål og belyse dem ved bruk av forskjellige kilder	velge et tema, utforme spørsmål og belyse dem ved bruk av forskjellige kilder	velge et tema, utforme spørsmål og belyse dem ved bruk av forskjellige kilder
forklare hvordan		forklare hvordan	

informasjon fra massemedier og kommersiell påvirkning kan ha innflytelse på forbruksvaner		informasjon fra massemedier og kommersiell påvirkning kan ha innflytelse på forbruksvaner	
samtale om variasjon i seksuell orientering i tilknytning til kjærlighet, samliv og familie	samtale om variasjon i seksuell orientering i tilknytning til kjærlighet, samliv og familie. (starter med enkle samtaler)		samtale om variasjon i seksuell orientering i tilknytning til kjærlighet, samliv og familie
beskrive roller i sin egen hverdag og undersøke hvilke forventninger som knytter seg til rollene	beskrive roller i sin egen hverdag og undersøke hvilke forventninger som knytter seg til rollene		
drøfte spørsmål knyttet til bruk og misbruk av tobakk og forskjellige rusmidler			drøfte spørsmål knyttet til bruk og misbruk av tobakk og forskjellige rusmidler
gjøre rede for hva et samfunn er, og reflektere over hvorfor mennesker søker sammen i samfunn	gjøre rede for hva et samfunn er, og reflektere over hvorfor mennesker søker sammen i samfunn		
forklare forskjeller mellom å leve i et demokrati og i et samfunn uten demokrati og beskrive de viktigste maktinstitusjonene i Norge		forklare forskjeller mellom å leve i et demokrati og i et samfunn uten demokrati og beskrive de viktigste maktinstitusjonene i Norge	

<p>samtale om hva som forbindes med identitet og kultur, gjenkjenne kulturelle symboler og lage en visuell presentasjon av dem</p>			<p>samtale om hva som forbindes med identitet og kultur, gjenkjenne kulturelle symboler og lage en visuell presentasjon av dem</p>
<p>gjøre rede for hovedtrekk ved samiske samfunn i dag</p>		<p>gjøre rede for hovedtrekk ved samiske samfunn i dag</p>	
<p>gjøre rede for en aktuell konflikt og drøfte forslag til løsning</p>		<p>gjøre rede for en aktuell konflikt og drøfte forslag til løsning</p>	
<p>gi eksempler på hvordan Norge deltar i internasjonalt samarbeid gjennom FN og andre organisasjoner, også internasjonalt urfolkssamarbeid</p>			<p>gi eksempler på hvordan Norge deltar i internasjonalt samarbeid gjennom FN og andre organisasjoner, også internasjonalt urfolkssamarbeid</p>